

Biblioteksplan

Fastställd av kommunfullmäktige 2019-12-16, § x, uppdateras före 2023-12-31

Dokumentansvarig: Kultur- och näringslivschef

Dokumentet finns på www.grastorp.se

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Inledning	4
2.1 Del i kommunens strategi	4
2.2 Nationell biblioteksstrategi	4
2.3 Viktiga tankar om bibliotekets roll i samhället och i kommunens målarbete:	4
3 Styrdokument	5
4 Det allmänna biblioteksväsendet	6
4.1 Prioriterade grupper inom det allmänna biblioteksväsendet	6
4.2 Folkbiblioteket	6
4.3 Barn och unga	8
4.4 Personer med annat modersmål än svenska, samt de nationella minoriteterna	9
4.5 Personer med funktionsnedsättning och samverkan med social verksamhet....	10
4.6 Skolbibliotek	10
5 Inriktningsområden	12
5.1 Det öppna biblioteket	12
5.2 Det läsfrämjande biblioteket	12
5.3 Det digitala biblioteket.....	13
5.4 Det lärande biblioteket:	14
6 Bilaga: Samverkansmodell för skolbibliotek	15

1 Sammanfattning

Denna biblioteksplan är riktlinjer för arbetet med Grästorps bibliotek som kombinerat folkbibliotek och skolbibliotek under perioden 2020-2023. Den är tänkt att ge stöd i strategiskt arbete och belyser inriktningsområdena där biblioteket ska vara öppet, läsfrämjande, digitalt och lärande.

2 Inledning

2.1 Del i kommunens strategi

I Grästorps kommuns nya inriktningsdokument finns målet: ”Välkomnande miljö för gemenskap och sammanhang”. Här ser vi att biblioteket har en viktig funktion och vår biblioteksplan sätter riktlinjerna till hur vi vill arbeta med detta mål.

Biblioteksplanen är ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av Grästorps kommuns biblioteksverksamhet och avser perioden 2020-2023. Uppföljning görs regelbundet i årsredovisningar och biblioteksplanen ska revideras senast 2023. Biblioteksplanen utgör grund för verksamhetsplaner där konkreta åtgärder formuleras.

Biblioteksplanen är formulerad med stöd av nationella och internationella styrdokument och riktlinjer för den kommunala biblioteksverksamheten:

2.2 Nationell biblioteksstrategi

2015 gav regeringen Kungliga biblioteket (KB) i uppdrag att lämna förslag till en nationell biblioteksstrategi. I uppdraget ingick att lämna långsiktiga mål och strategier för att främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet.

Förslaget överlämnades till regeringen under våren 2019, med titeln ”Demokratis skattkammare”. Förslaget har varit ute på remiss till olika instanser och remisstiden gick ut 15/10 2019. I skrivande stund är det därför svårt att avgöra på vilka sätt den Nationella biblioteksstrategin kommer att påverka biblioteksverksamheten.

2.3 Viktiga tankar om bibliotekets roll i samhället och i kommunens målarbete:

Biblioteket är ett öppet demokratiskt rum för alla, som inte ställer några krav på motprestation (jämfört med till exempel ett café där man måste köpa något för att kunna sitta ned).

Biblioteket har en social funktion för många människor. De kan till exempel träffas över dagstidningar och en kopp kaffe och samtala, eller samlas kring en **film. Biblioteket som social arena** kan därför motverka ensamhet och social isolering som kan inträffa i olika skeden i livet.

I biblioteket sker möten mellan generationer och människor med olika bakgrund. Biblioteket är en neutral arena, en mötesplats för all, inkluderande. Där sker möten mellan människor med olika etnisk och socio-ekonomisk bakgrund, vilket främjar ett socialt hållbart samhälle.

Biblioteket kan underlätta integrationen mellan nyanlända och det nya landet; mötet med svenskar, tillgång till lexikon, språkkurser, litteratur på modersmålet (främst barnböcker).

3 Styrdokument

Här finns länkar till viktiga styrdokument som ger riktlinjer till biblioteksverksamheten:

[Bibliotekslagen](#)

[UNESCO:s folkbiblioteksmanifest](#)

[UNESCO:s folk- och skolbiblioteksmanifest](#)

[Barnkonventionen](#)

[Skollagen](#)

[För det demokratiska samhällets utveckling](#)

[Demokratins skattkammare](#)

[Regional biblioteksplan 2020-2023](#)

Vid hänvisning till lagtext i denna plan hänvisas till Bibliotekslagen om inget annat anges.

4 Det allmänna biblioteksväsendet

Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentlig finansierad biblioteksverksamhet i Sverige, och har följande ändamålsparagraf: (2§)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning” samt

”ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

Bibliotek ger människor med olika förutsättningar likvärdig tillgång till information, kunskap och kultur genom olika skeden i livet.

4.1 Prioriterade grupper inom det allmänna biblioteksväsendet

- barn och unga
- personer med funktionsnedsättning
- personer med annat modersmål än svenska, samt de nationella minoriteterna

Mer information om hur vi arbetar med de prioriterade grupperna finns i denna plan.

4.2 Folkbiblioteket

”Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekets utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet” (6§)

”Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgången till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet” (7§)

”På folkbiblioteket ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under viss tid oavsett publiceringsform...” (9§)

Biblioteket är ett öppet demokratiskt rum, där möten mellan generationer och människor med olika kulturell och etnisk bakgrund kan ske, vilket främjar ett socialt hållbart samhälle.

Grästorps bibliotek ska vara tillgängligt för alla. Lagen har ett klart användarperspektiv, inte bara för kommuninvånare och svenska medborgare – utan även turister och personer som saknar svenskt medborgarskap.

Mediebeståndets och bibliotekets tjänster ska präglas av mångfald och kvalitet. Mediebeståndet ska även vara mångsidigt i sin uppbyggnad, och biblioteket ska ha en lyhörddhet för användarnas behov och önskemål. Kontroversiella ämnen ska inte undvikas, utan belysas så allsidigt som möjligt.

Grästorps bibliotek är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Delar av personalens tjänster är avsatta för skolbiblioteksverksamheten.

Biblioteket ska stödja den formella utbildningen, samt främja människors fria kunskapssökande.

Gruppen högskolestuderande har ökat, på grund av arbetsmarknadens ökade utbildningskrav. Biblioteket tillhandhåller kurslitteratur för denna grupp. Detta kommer inte bara de studerande till godo, utan även samhället i ett längre perspektiv – antalet välutbildade ökar i kommunen.

Biblioteket ska stimulera till läsning och aktivt sprida intresse för litteratur bland annat genom aktiviteter i biblioteket och i digitala kanaler.

Biblioteket ska ha generösa öppettider för allmänheten och för skolans behov. Öppettiderna är dock direkt kopplade till personella resurser. Allmänhetens möjlighet att ta del av bibliotekets medier underlättas dels genom själv-utlåning via RFID-tekniken, dels att media kan sökas, reserveras och lånas om via bibliotekets hemsida.

Genom samarbete mellan biblioteken i V6-regionen (Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping, Skara och Vara) förverkligar vi Region Västra Götalands vision om samverkan.

Folkbiblioteket ska arbeta för att öka den digitala delaktigheten i samhället. Allt fler samhällstjänster förutsätter att alla kan använda internet eller e-tjänster. Klyftan ökar mellan dem som behärskar tekniken i informationssamhället och de som inte gör det. Biblioteket ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning och lärande. Detta

sker i egen regi eller i samverkan med andra aktörer. Biblioteket ska aktivt följa den digitala utvecklingen, samt marknadsföra och informera om sin verksamhet på sociala medier. Biblioteket ska ta till sig nya och innovativa idéer för att utveckla biblioteket som mötesplats.

Prioriterat:

- Aktivt främja intresse för läsning och litteratur
- Verka för att öka den digitala delaktigheten
- Genomföra olika aktiviteter i biblioteket för såväl barn som vuxna
- Locka nya besökare genom uppsökande verksamhet

Nyckeltal:

- Antalet utlånade medier
- Antal besökare till biblioteket, både virtuella och fysiska

4.3 Barn och unga

”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar” (8§)

Biblioteket ska ha ett brett och attraktivt utbud av såväl skön- och facklitteratur inklusive tidskrifter som tilltalar barn och ungdomar. Biblioteket ska tillhandahålla medier i olika former som e-böcker, ljudböcker och film för gruppen. Tillgång till datorer och internet ska finnas på såväl barn- som ungdomsavdelningen.

Biblioteket ska aktivt arbeta med att stimulera intresse för läsning och litteratur. Det sker i biblioteket eller i samverkan med andra aktörer; Barnavårdscentralen, förskolan, specialpedagoger, lärare och i olika läsprojekt. Biblioteket ska även arbeta med uppsökande verksamhet och främja den fria läsningen. Barn som läser av eget intresse ökar, enligt forskning, sin läsförståelse och skrivförmåga, får ökat självförtroende som läsare, och intresse för läsning senare i livet.

Biblioteket ska ta till sig de bästa metoderna för läsfrämjande med särskilt fokus på barn och unga.

Prioriterat:

Ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungas lust att läsa genom att erbjuda utmanande och stimulerande miljöer.

Främja läsning och litteratur, främst bland läsovana barn och ungdomar

Arbeta uppsökande med läsfrämjande åtgärder

Nyckeltal:

Antalet läspedagogiska tillfällen

4.4 Personer med annat modersmål än svenska, samt de nationella minoriteterna

”Biblioteken {...} ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.” (5§)

Kulturhuset/biblioteket är en naturlig, öppen och demokratisk mötesplats för alla människor. Biblioteket spelar en viktig roll för integrationen och vägen in i det svenska samhället.

På biblioteket finns lexikon, svenska språkkurser, grammatikböcker, böcker på lätt svenska, litteratur på olika modersmål och datorer med internetuppkoppling. I biblioteket finns även fritt wifi, vilket ger möjlighet att via till exempel mobilen ha kontakt med hemlandet och släktingar.

Biblioteket ska bygga upp ett grundbestånd i mångspråk med utgångspunkt på de invandrargrupper som finns i kommunen. Biblioteket har även möjlighet att låna in litteratur på mindre invandrarspråk från Internationella biblioteket. Biblioteket ska ta till sig kunskaper om nya och innovativa idéer för läsfrämjande för invånare med olika kulturell och språklig bakgrund

Prioriterat:

- Uppbyggnad av grundbestånd av mångspråk
- Uppmärksamma de språkliga minoriteterna i Sverige

4.5 Personer med funktionsnedsättning och samverkan med social verksamhet

”Biblioteken { ... } ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information” (4§)

Biblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet till de personer som inte kan besöka biblioteket på eget initiativ eller som inte kan läsa en (vanlig) tryckt bok på grund av någon funktionsnedsättning. Biblioteket har ett bestånd av anpassade medier i form av storstils-litteratur, lättlästa böcker och talböcker. Biblioteket har talbokstillstånd för att ladda ner talböcker och låna ut dem. Låntagaren kan också själv vid MTM:s (Myndigheten för anpassade medier) Legimus, ladda ner talböcker till sin mobil eller surfplatta.

Biblioteket ska arbeta proaktivt genom att informera pensionärs- och handikappföreningar om bibliotekets verksamhet och anpassade medier.

Biblioteket kan vid behov erbjuda social verksamhet lösningar för att ge läsupplevelser för dem som av olika anledningar inte kan eller orkar läsa själva.

Prioriterat:

Högläsning sker vid samtliga fyra avdelningarna vid Vistegården och på Åsevi
Utveckla Boken kommer-verksamheten tillsammans med hemtjänsten om behov finns

Biblioteksservice, till boende vid särskilt boende Åsevi, Passagen samt Paletten

Vid seniorcenter, som öppnade 2019, är biblioteket en naturlig del av verksamheten

Aktivt informera om anpassade medier till olika grupper

4.6 Skolbibliotek

”Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek” (Skollagen 2 kap. 36§)

Skolbibliotek 10§ (i bibliotekslagen hänvisar i denna paragraf till i skollagen angående skolbibliotek)

Kungliga Bibliotekets definition av skolbibliotek säger att ”Den nya samlade statistiken bygger på att varje urvalenhet är en fast unik gatuadress där det förekommer biblioteksverksamhet. För att biblioteksverksamhet ska kunna ske krävs att det finns bemanning. Mediebestånd och inventarier kan enskilt inte utföra verksamhet. Urvalramen bestämdes därför till:

1. Offentligt finansierad till hel eller del
2. På något sätt tillgänglig för allmänheten (skolbibliotek; eleverna)
3. Ha avsatt bemanning för biblioteksverksamhet om minst 20*) timmar per vecka (0,5 årsverke).”

Grästorps skolbibliotek är integrerat med folkbiblioteket och har tillgång till samma personal. Skolbiblioteket spelar en betydelsefull roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur. Skolbiblioteket ska också tillgodosätta elevernas behov av kompletterande material för utbildningen.

Ett skolbibliotek ska vara ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande”.

Skolbiblioteket ska vara tillgängligt under större delen av skoldagen.

Skolbiblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier. Biblioteket ska arbeta med lässtimulerande aktiviteter som bokprat, snabbtips, barnens bibliotek och högläsning

En samverkansgrupp, biblioteksrådet, med representanter från skola och bibliotek har bildats för diskutera och utveckla skolbiblioteksverksamheten. En samverkansmodell har utarbetats för hela grundskolan med tanke på läsfrämjande åtgärder, informations- sökning, källkritik med mera.

Prioriterat:

- stödja och främja skolans utbildningsmål
- främja elevernas läslust och lärande
- utveckla elevernas förmåga att tänka källkritiskt, såväl i tryckta källor som i digitala medier
- att ge dem tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen för, och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter

5 Inriktningsområden

5.1 Det öppna biblioteket

För att biblioteket ska vara tillgängligt för alla har vi generösa öppettider. Vi har även uppsökande verksamhet för de grupper som ej har möjlighet att besöka oss. Bland annat besöker vi äldreboenden. Vi har även en liten filial med möjlighet att låna böcker på Seniorcenter.

För personer som inte kan tillgodogöra sig en tryckt bok erbjuder vi talböcker.

Det finns även möjlighet att på digital väg nyttja biblioteket med nedladdning av e-böcker och e-ljudböcker, hantera lån, reservationer och att göra sökningar. Ett större utbud av tidningar kommer att finnas på digital väg och vi ser att de digitala tjänsterna kommer att utökas och förbättras under perioden.

Vi arbetar aktivt med våra prioriterade målgrupper och att ständigt förbättra servicen. I kommunen finns ett långsiktigt arbete med värdskap och detta ligger till grund för hur vi arbetar med bemötande.

5.2 Det läsfrämjande biblioteket

Biblioteket genomför träffar på BVC för nyblivna föräldrar. Då ges information om barns språkutveckling och en presentation av litteratur för föräldrar och deras barn. Samarbete med skola och fritidshem med bland annat bokprat och högläsning.

Läsfrämjande arbete sker för barn i skolåldern, till exempel med projekt som ”Sommarboken”.

Högläsning och lässtimulans ges för särskilda grupper, som daglig verksamhet och boende inom äldreomsorgen.

Biblioteket erbjuder anpassade medier, såsom lättlästa böcker, storstilsböcker och talböcker till de grupper som har behov av dessa.

5.3 Det digitala biblioteket

Digitaliseringen i samhället ökar stadigt, biblioteket ska vara det öppna rummet för digitala frågor, stärka den digitala kompetensen samt inspirera till digital nyfikenhet. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Den digitala delaktigheten samt förmågan att bedöma, kritisk granska information, att veta hur digital information skapas och sprids blir därmed en uppgift för biblioteken. Att kunna ta del av den digitala delaktigheten är en demokratisk rättighet, därför ska biblioteket bereda möjlighet och vara behjälpligt för besökare att kunna bli vän med digital teknik, samt stärka det digitala självförtroendet hos individen.

Uppdraget att minska det digitala utanförskapet och den digitala klyftan är fortsatt aktuell. Aktiviteter anordnas i samband med nationella kampanjer, digital verkstad och enskild handledning genomförs.

Biblioteket erbjuder internetanslutning, vid fasta datorer eller via besökarnas egna plattformar. Skrivare, kopiator och scanner finns tillgängligt för besökare. Utlån av e-böcker, ljudböcker samt självutlån erbjuds, samt möjligheten att administrera sina lån, beställa böcker och andra medier direkt i bibliotekskatalogen är uppskattade digitala tjänster. Det rörliga biblioteket ska agera uppsökande i sammanhang där nya målgrupper kan inspireras till läsning och bildning, samt informera om bibliotekets utbud.

Det virtuella biblioteket är tillgängligt dygnet runt. Aktiviteter, boktips och andra aktuella händelser presenteras kontinuerligt via evenemangskalendrar och genom sociala medier såsom Facebook.

5.4 Det lärande biblioteket:

Biblioteket i Grästorp är idag en välkomnande mötesplats med god tillgänglighet och ett brett utbud för att tillgodose alla våra besökares behov, digitala och fysiska. Mycket tack vare samarbetet i V6-gruppen samt den digitala satsningen vi gjort. För att fortsätta vara en plats för kultur, läsfrämjande, demokrati, lärande och utveckling och kunna vara en förmedlare av källkritiskt granskad information behöver personalen vara en aktiv förmedlare av bibliotekets resurser, känna sig trygga i sin yrkeskompetens och nå utanför bibliotekets väggar genom olika aktiviteter.

Biblioteket behöver vara en aktiv del i medborgarnas vardag, genom att spegla samhällets utveckling och erbjuda en trygg plats med breda kunskaper för att invånarna ska kunna ta tillvara sin demokratiska rätt att delta i olika sammanhang och verksamheter. Kunskapsförmedlingen biblioteket står för ska vara utan krav på motprestation, lättillgänglig, läsfrämjande, utbildande samt väcka intresse för demokrati, kultur och mänskliga rättigheter. Besökarna kan påverka både bibliotekets utbud och aktiviteter genom att lämna förslag.

6 Bilaga: Samverkansmodell för skolbibliotek

- År 0
- * biblioteksbesök för de lärare som önskar
 - * ämnesbeställning efter önskemål
 - * bokombud
- År 1
- * biblioteksbesök
 - * biblioteksvisning av barnavdelningen
 - * eleverna får sina lånekort
 - * föreläsning om läsningens betydelse – föräldramöte, skolan
- kontaktar
- * snabbtips
- År 2
- * biblioteksbesök
 - * ämnesbeställning efter önskemål
 - * snabbtips
 - * bokprat 1gg/år (i samband med barnboksveckan)
 - * Sommarboken
- År 3
- * biblioteksbesök
 - * Barnens bibliotek, högläsning, källkritik, samhällsorientering 15 ggr/läsår
 - * snabbtips
 - * Sommarboken
- År 4
- * biblioteksbesök
 - * ämnesbeställning efter önskemål
 - * biblioteksvisning
 - * genomgång av böckernas placering (enligt SAB), katalogsökning och lånerutiner (hösttermin). Bibliotekspersonal ansvarar.
 - * genomgång av olika informationskällor och bibliotekets databaser (vårterminen) Bibliotekspersonal ansvarar
 - * snabbtips
 - * Sommarboken

- År 5
- * biblioteksbesök
 - * ämnesbeställning efter önskemål
 - * Repetition av SAB systemet med böckernas placering, katalogsökning. Lärarna ansvarar för repetitionen. Biblioteket utarbetar undervisningsmaterial
 - * Repetition av informationskällor och bibliotekets databaser. Lärarna ansvarar för repetitionen. Biblioteket utarbetar undervisningsmaterial
 - * snabbtips
 - * Sommarboken
- År 6
- * biblioteksbesök
 - * ämnesbeställning efter önskemål
 - * Repetition av SAB systemet med böckernas placering, katalogsökning. (bibliotekspersonal)
 - * Repetition av informationskällor och bibliotekets databaser. (bibliotekspersonal)
 - * snabbtips
 - * Sommarboken
- År 7
- * biblioteksbesök
 - * lässtimulerande åtgärder tillsammans med lärare vid efterfrågan.
- År 8
- * biblioteksbesök
 - * lässtimulerande åtgärder tillsammans med lärare vid efterfrågan.
- År 9
- * biblioteksbesök
 - * lässtimulerande åtgärder tillsammans med lärare
 - * framtidstema vid efterfrågan.

Ett biblioteksråd inrättas med representanter från skola, bibliotek, samt elevmedverkan (IKT-pedagogen vid behov)

Dess uppgift är att kontinuerligt utvärdera samverkansmodellen, diskutera hur medieanslaget ska disponeras, samverkansformer m.m. Gruppen träffas ca 4 ggr/år